

Een onvergetelijk voorval

Flip Hoedemaeker

Dr. Ph. J. Hoedemaeker, Nationaal Natuurhistorisch Museum. Naturalis. Postbus 9517, 2300 RA Leiden, hoedemaeker@naturalis.nnm.nl

De verschillende onderzoeken die ik op het voormalige Rijks Geologisch Museum en het huidige Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis heb gedaan en nog doe, stonden steeds in nauwe relatie tot het Onder-Krijt dat langs de Río Argos, een rivier in Zuidoost-Spanje, ontsloten is. Het Onder-Krijt is daar nagenoeg volledig en bevat aardig wat ammonieten. Ofschoon de fossielen niet goed bewaard zijn, is biostratigrafisch onderzoek goed mogelijk gebleken. Hierdoor ben ik thans in staat om allerlei geologische gebeurtenissen die in het Onder-Krijt hebben plaatsgevonden heel precies te dateren. Niet alleen geologische gebeurtenissen in Spanje, maar ook in Nederland en over de hele wereld.

In de jaren 1973 tot en met 1975, nog tijdens het Franco-regime dus, organiseerde het geologisch museum onder mijn leiding een verzamelcampagne. Deze campagne werd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek gefinancierd. In die jaren waren we iedere zomer twee maanden lang met drie man in het veld. Het was hard werken, want er waren wel 3.500 lagen die allemaal tot de laatste vierkante centimeter op ammonieten moesten worden afgezocht. We stonden om vijf uur in de ochtend op en waren met zonsopgang al in het veld. We verzamelden alleen die ammonieten die aan de buitenkant van de laag te zien waren. De ammonieten die binnen in de laag zitten en niet van buiten zichtbaar zijn, zitten

nog op hun plaats voor toekomstige verzamelaars. De gebroken exemplaren werden zo goed en zo kwaad als het ging geplakt en daarna goed ingepakt. Alle fossielen kregen het nummer van de laag waarin ze werden gevonden. Alle lagen werden precies ingemeten, genummerd en hun diktes opgetekend. Wanneer ieder een kilo of dertig had verzameld, droegen we de buit uit het 60 m diepe dal omhoog naar de auto, een zweterig werkje. In het dal was het vaak meer dan 40 graden Celsius en een paradijs voor dazen, die zich aan ons bloed tegoed deden. Het waterstroompje van de rivier was niet meer dan een meter breed, maar kon tijdens een onweer veranderen in een levensgevaarlijke kolkende massa van 15 meter breed. Om het veldwerk

voor ons allen zo dragelijk mogelijk te houden, zorgden we ervoor dat we om zes uur, als de zon opkwam, al aan het werk waren en stopten we om 14.00 uur met werken als de temperatuur op z'n hoogst was. Dan dronken we in ons stamcafé in Benablon, het dichtstbijzijnde boerengehuchtje, ieder twee welverdiende glazen koud bier. Ik denk dat wij de enige klanten waren. Daarna gingen we met de auto naar ons pension in Moratalla terug om te eten en een siësta te houden. Na de siësta paktten we meestal de verzamelde fossielen uit en maakte ik aantekeningen in mijn veldboek.

Ik kan me nog als was het gisteren herinneren wat er op een dag in augustus 1975 tijdens het middageten gebeurde. Ik zat rond half drie met mijn twee

Afb. 1. Hoofddeksel van de Spaanse 'Guardia Civil' ten tijde van Franco.

assistenten, Charles en Herman, lekker te eten samen met de andere pension-gasten, toen plotseling de 'cabo', het hoofd van de guardia civil van Moratalla, met twee soldaten met geweer in aanslag binnenkwamen en ons drieën bars sommeerden om op te staan en onmiddellijk met hen mee te komen. We vroegen of we niet eerst even konden afeten, maar er werd ons toegesnuwd dat we onmiddellijk mee moesten. We waren ons van geen kwaad bewust. Frans had zijn schoenen uitgedaan en vroeg of hij even naar zijn kamer mocht om zijn schoenen aan te doen, maar zelfs dat werd geweigerd. Ik zei tegen Frans en Charles dat ze kalm moesten blijven en moesten doen wat er werd gezegd. Er kon ons toch niets gebeuren, omdat we niets op ons kerfstok hadden. Er moest een vergissing in het spel zijn. De pensionhoudster was erg verbolgen dat Frans op blote voeten mee moest. Ze is naar zijn kamer gehold en heeft alsnog zijn schoenen gehaald. Ze zette de schoenen in de voordeur en Frans kon ze nog gauw aandoen. We werden op straat naast elkaar opgesteld, maar zo ver van elkaar als mogelijk was in die nauwe straatjes en zo moesten we door het dorp met de handen omhoog naar het bureau van de guardia civil lopen. De drie guardia's liepen met hun geweer in aanslag achter ieder van ons. Zo ging het in optocht door het dorp. Tegen de mensen die we tegenkwamen - er waren er niet zoveel want het was etenstijd - deelden we vette knipogen uit om te laten zien dat we niet bang waren.

Ikzelf was al sinds 1963 als student, en later als promovendus met mijn vrouw, en nog later met vakantie met heel jonge kinderen, in Moratalla geweest en ik kende daar een heleboel mensen, maar nog meer mensen kenden mij en mijn familie; ik had daar een stel vrienden gemaakt. Vandaar dat de stoet met de grootste verbazing werd gadegeslagen.

Toen de stoet op het bureau aankwam, werden we in een soort wachtkamer met getraliede ramen gezet. De deur werd op slot gedaan en een wachtpost bij de deur gezet. Na ongeveer een half uur kwam de cabo - dit betekent korporaal in het Spaans - binnen en begon ons op onvriendelijke toon te ondervragen; eerst onze namen - Felipe, Carlos en Hernàn - en of wij in de hoofdstad Murcia waren geweest. Dat waren we dus niet, maar hij geloofde ons niet. Toen hij weg was, zaten we weer minstens een uur zonder dat er iets leek te gebeuren. We hoorden de cabo wel steeds aan de telefoon.

Aangezien ik het beste Spaans sprak, werd ik daarna alleen ondervraagd. Er zat een officier met sterren aan het bureau en ik werd vriendelijk te woord gestaan. Hij vroeg me wat ik in Moratalla deed, en of ik die dag in

Murcia was geweest, en of de omgeving geologisch interessant was enzovoort, maar de belangrijkste vraag was, of ik kon bewijzen waar ik dan wel was geweest die dag en of er daarvan getuigen waren. Nu is het voor een geoloog in het veld onmogelijk om te bewijzen of hij ergens was of niet was. Hij heeft immers alleen de vogels en de steekvliegen als getuigen. Maar deze keer hadden we geluk, want we hadden onze Simca geparkeerd op een plek waar de bedding van de rivier met een dikke laag grof grind was bedekt. Een eindje verder werd dat grind afgegraven door een bulldozer en op vrachtauto's geladen. Dit grind werd gebruikt voor het aanleggen van wegen. De Amerikanen hadden immers het geld dat ze moesten betalen om in Spanje een militair legerkamp te hebben, geoormerkt voor de verbetering van de Spaanse infrastructuur; daarom werden in die tijd overal wegen aangelegd en geplaveid. De man van de bulldozer had ons gezien, want we hadden elkaar in het voorbijgaan vriendelijk gegroet. Hoe die man heette wist ik echter niet. De officier zou ons alibi natrekken. Wel, dat heeft de rest van de middag geduurd en wij vonden het langzamerhand steeds minder leuk worden. Misschien moesten we wel in de cel slapen of zouden ze ons wegbrengen naar een verafgelegen dorp waar meerdere cellen waren.

Enfin, het begon al een beetje donker te worden toen ik weer werd geroepen. De officier die ik eerder in de middag had gesproken, was zo mogelijk nog vriendelijker. Ze hadden met moeite kunnen achterhalen wie daar in de rivier aan het werk was geweest en die heeft verklaard dat de Simca daar de hele dag had gestaan. Wij waren dus vrij om te vertrekken. Hij verontschuldigde zich beleefd voor wat er gebeurd was en zei dat we het de cabo maar niet al te kwalijk moesten nemen. Het was duidelijk een vergissing. Er was namelijk in Murcia een bank beroofd door drie mannen in een Simca, waarvan het eerste en laatste cijfer van het kenteken precies dezelfde waren als die van ons. Bovendien zeiden getuigen in Murcia dat de overvallers een buitenlands accent hadden en dat één van hen een baardje had. Charles had een baardje. De cabo was ervan overtuigd dat hij een grote vangst had gedaan. Hij meende dat de overvallers een tijdelijk schuiladres in Moratalla hadden. De officier zei ook dat ik blij moest zijn met zoveel goede vrienden in het dorp, want er was bijna onafgebroken met grote verontwaardiging opgebeld door mensen die zeiden dat het een vergissing moest zijn, want dat ze Felipe allang kenden en dat hij geen misdadiger was. Later bleek ook dat de auto van de misdadigers in Murcia een rode Simca was geweest en wij hadden een witte.

Toen we buiten kwamen was het half acht in de avond. Het hele dorp stond op ons te wachten en er werd luid gejuicht. Wij liepen boven ons hoofd onze handen te schudden, zoals overwinnaars dat doen. In alle cafés mochten we voor niets drinken. Er werden onvriendelijke dingen gezegd over de cabo, die pas nieuw was, en mij nog niet kende. Ze schaamden zich een beetje dat dit was gebeurd en we moesten vooral niet het denkbeeld mee naar huis nemen dat Spanje een ongestuurd land zou zijn.

De afbeelding is van Jacob Leloux